

Ämneslärarprogrammet Gymnasiet

Verksamhetsberättelse för 2020/2021

Verksamhetsplan för 2022

Innehållsförteckning

Introduktion.....	3
Om Ämneslärarprogrammet.....	3
Programråd.....	4
Nyckeltal.....	5
Nyckeltal antagning	5
Nyckeltal genomströmning	6
Nyckeltal examina.....	6
Programrådets synpunkter på nyckeltal	6
Verksamhetsberättelse för programmet	8
Kurs- och programutvärderingar	8
Säkring av nationella examensmål.....	9
De sex perspektiven	10
Kommentarer på föregående års verksamhetsplan.....	11
Sammanfattande analys av programmet.....	13
Verksamhetsplan för programmet	14
Uppföljning.....	14
Kvalitetsarbete	15
Likvärdighet.....	16

Introduktion

Om Ämneslärarprogrammet

Ämneslärarprogrammet med inriktning på gymnasieskolan omfattar:

- 210 hp studier i två ämnen (240 hp för vissa ämneskombinationer)
- 60 hp utbildningsvetenskaplig kärna (UVK)
- 30 hp verksamhetsförlagd utbildning (VFU)

Grundstrukturen för ämneslärarprogrammets tio terminer ser ut så här:

termin 1	termin 2-4	termin 5	termin 6-8	termin 9-10
UVK1 (28,5 hp) VFU1 (1,5 hp)	studier i ingångsämnet (90 hp)	UVK2 (24 hp) VFU2 (6 hp)	studier i andraämnet (90 hp)	VFU3 (22,5 hp) examensarbete (30 hp) UVK3 (7,5 hp)

En elfte termin tillkommer för den som har två av ämnena musik, samhällskunskap och svenska.

Programmet erbjuds vid Umeå universitet med 16 ingångsämnena och 20 andraämnen. Vilka ämneskombinationer som är möjliga regleras i Högskoleförordningen. Några möjliga kombinationer inom det naturvetenskapliga området erbjuds av strukturella skäl inte.

Ämneskombinationer: ämneslärarprogrammet, inriktning gymnasieskolan

	eng	ma	sv	sva	fr	sp	ty	ge	hi	re	sh	bi	fy	ke	nk	idrott	bild	musik	bild fördj.	musik fördj.
1 engelska	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x		
	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x		
2	x	x	x	x		x	x									x	x	x		
	x	x	x	x	x		x										x	x	x	
	x	x	x	x	x	x											x	x	x	
3	x	x	x	x				x	x	x							x	x	x	
	x	x	x	x				x		x	x						x	x	x	
	x	x	x	x				x	x		x						x	x	x	
	x	x	x	x				x	x	x							x	x	x	
4	x	x	x	x										x			x	x	x	
	x	x	x	x										x			x	x	x	
5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x					
6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x				x	
	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x					x

Programråd

Mandatperioden för det nuvarande programrådet omfattar åren 2019–2021. Under hela tiden har två personer delat på ordförandeskapet. I rådet ingår sju lärarrepresentanter, en extern representant och två studerande. Under år 2021 har dessa ingått i programrådet:

lärarrepresentanter	institution (motsv)	fakultet
Catarina Rudälv, ordf.	matematik och matematisk statistik	teknat
Ingela Valfridsson, ordf.	språkstudier	hum
Eva Knekta (fr.o.m. april 21)	NMD	teknat
Elisabeth Raddock	idé- och samhällsstudier	hum
Elsa Reimerson	statsvetenskap	sam
Gunilla Näsström	pedagogik	sam
Jonatan Svanlund	ekonomisk historia	sam
Krister Ödmark (t.o.m. april 21)	NMD	teknat
extern representant		
Erik Pettersson	Midgårdsskolan	
studeranderepresentanter		
Henrik Brudsten (t.o.m vt21)		
Adam Lundberg		
Ann-Terese Klippmark (fr.o.m mars 21)		

Programrådet för ämneslärarprogrammet och KPU har under 2021 haft sex protokollförda möten och ytterligare ett är inplanerat till den 9 december. Ett av mötena – den 28 oktober – var ett heldagsmöte som genomfördes på campus. Under vårterminen var studentrepresentanterna mycket aktiva och bidrog på ett givande sätt i diskussionerna. Under höstterminen har VFU på annan ort försvårat medverkan. Den externa representanten har också haft svårt att hitta tid för att delta i programrådets möten.

Programordförandena har under året haft regelbundna träffar med kontaktpersoner för ämnen inkl. VFU där både dagsaktuella och strategiska frågor har diskuterats.

Programrådets och särskilt ordförandenas arbete har i hög grad påverkats av avsaknaden av en utbildningsledare under hösten 2021. Exempelvis har planering av den nya KPU-utbildningen för forskarutbildade varit oerhört tidskrävande. Till detta kommer all tid som ägnats åt fortsatt utveckling av den nya KPU vi startade ht2020. Kvalitetsarbetet gällande Ämneslärarprogrammet har därför blivit lidande.

Nyckeltal

Nyckeltal antagning

Ämneslärarprogrammet	Antagna hösten 2015	Antagna hösten 2016	Antagna hösten 2017	Antagna hösten 2018	Antagna hösten 2019	Antagna hösten 2020	Antagna hösten 2021
Antal nybörjarplatser (en. planeringstal) ¹	185	250	245	214	221	205	203
Antal förstahandssökande ²	218	251	223	218	183	203	171
Antal förstahandssökande per pla	1,2	1,0	0,9	1,0	0,8	1	0,8
Antal registrerade nybörjarstudenter studenter ³	160	154	167	176	150	208	153

¹ Enligt Lärarhögskolans styrelsebeslut som fattas i april månad varje år.

² Enligt UHR statistik <https://statistik.uhr.se/>.

³ Enligt Ladok.

Nyckeltal genomströmning

Ämneslärarprogrammet	Antagna hösten 2015 LYAGY	Antagna hösten 2016 LYAGY	Antagna hösten 2017 LYAGY	Antagna hösten 2018 LYAGY	Antagna hösten 2019 LYAGY	Antagna hösten 2020 LYAGY	Antagna hösten 2021 LYAGS
Antal registrerade/ antal godkända studenter på första kurs termin 1 ⁴	160/145	154/143	167/160	176/163	150/142	208/201	153/
Antal registrerade/ antal godkända studenter på sista kurs termin 1	144/125	143/122	146/130	160/149	131/122	201/173	-
Antal registrerade/ antal godkända studenter på första kurs termin 2 ⁵	Bild 7/7 Bi - Eng 26/17 Fr 0/0 Ge - Hi 18/13 IoH 22/19 Ma 15/15 Mu 5/5 Nk - Re 9/7 Sh 11/4 Sp - Sva - Sv 19/10 Ty -	Bild 6/4 Bi 4/3 Eng 37/27 Fr 1/1 Ge - Hi 17/8 IoH 20/18 Ma 14/12 Mu 4/3 Nk 1/1 Re 7/6 Sh 7/6 Sp 2/2 Sva 3/2 Sv 19/14 Ty 1/1	Bild ? Bi 1/1 Eng 20/13 Fr - Ge 3/2 Hi 20/14 IoH 18/18 Ma 24/21 Mu 3/3 Nk - Re 6/4 Sh 13/6 Sp 3/2 Sva 1/1 Sv 13/10 Ty 1/1	Bild 13/12 Bi 5/4 Eng 26/18 Fr - Ge 2/2 Hi 16/15 IoH 18/18 Ma 8/8 Mu 5/3 Nk - Re 6/5 Sh 11/10 Sp 2/2 Sva 1/ Sv 19/16 Ty -	Bild 6/4 Bi 2/2 Eng 11/4 Fr - Ge 3/3 Hi 21/15 IoH 16/16 Ma 15/13 Mu - Nk 1/1 Re 8/5 Sh 16/10 Sp - Sva 2/2 Sv 11/9 Ty 2/1	Bild 9/4 Bi 2/4 Eng 26/? Fr - Ge - Hi 26/9 IoH 30/? Ma 17/12 Mu 5/5 Nk 1/1 Re 5/3 Sh 13/9 Sp - Sva 2/- Sv 24/16 Ty 1/1	Bild Bi Eng Fr Ge Hi IoH Ma Mu Nk Re Sh Sp Sva Sv Ty
Antal registrerade/ antal godkända studenter på första kurs termin 5	89/85	101/99	100/98	110/107	103/	-	-
Antal registrerade/ antal godkända studenter på sista kurs termin 10	67/67	-	-	-	-	-	-

Nyckeltal examina

Ämneslärarprogrammet	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal som tagit ut examen							
Kvinnor	4	11	24	29	28	34	46
Män	3	11	27	24	34	29	19
Totalt	7	22	51	53	62	63	65

Programrådets synpunkter på nyckeltal

Av tabellen över sökande och antagna framgår att intresset för Ämneslärarprogrammet varierar från år till år, men sett över perioden är tendensen negativ och antalet förstahandssökande per plats ligger omkring 1.

⁴ Enligt Ladok

⁵ Följande förkortningar används: Bild = bild; Bi = biologi; Eng = engelska; Fr = franska; GE = geografi; Hi = historia; IoH = idrott och hälsa; Ma = matematik; Mu = musik; NK = naturkunskap; Re = religionskunskap; Sh = samhällskunskap; Sp = spanska; Sva = svenska som andraspråk; Sv = svenska; Ty = tyska.

Åren 2015 och 2016 erbjöds också samiska som ingångsämne. Ingen student antogs till denna utbildning.

Antalet registrerade nybörjare på ämneslärarprogrammet har under perioden varierat mellan 150 (år 2018) och 208 (år 2020). Hösten 2020 registrerades fler nybörjare än antalet förstahandssökande (208 resp. 203) och plantalet överskreds något. Hösten 2021 var antalet registrerade nybörjare 25 % lägre än året innan (153 resp. 208) även om antalet förstahandssökande inte sjönk lika mycket. Detta är värt att undersöka närmare.

Även när det gäller antalet registrerade studenter på den första kursen i ingångsämnet varierar det kraftigt för vissa ämnen. Några exempel: engelska (mellan 11 och 37), matematik (mellan 8 och 24), svenska (mellan 11 och 24). Så stora skillnader gör det svårt för institutioner att planera sin verksamhet.

Av tabellen över genomströmning framgår tydligt att det finns ett antal ämnen där antalet studerande som valt det som ingångsämne är mycket lågt och ibland finns inga. Vissa ämnen har ett rätt stort antal studerande som valt det som andraämne. Även här behövs utförligare data: hur många som valt ett ämne som andraämne bör vara en viktig aspekt när planerings- och antagningstal för den nya omgången fastställs. Tillgången på VFU-platser i regionen bör också beaktas – många ämnen är populära trots att de inte är så stora i gymnasieskolan och antalet VFU-platser är därför begränsat.

De stora avhoppet under programmets gång borde undersökas närmare genom en kvalitativ analys som också omfattar personlig kontakt med dem som avbrutit studierna på programmet. I korthet ser det ut så här: under den första terminen försvinner omkring en femtedel och under studierna i ingångsämnet försvinner ytterligare en fjärdedel av de kvarvarande studenterna. När det är dags för det avslutade året är mindre än hälften av dem som påbörjade programmet kvar. De stora avhoppet på ämneslärarprogrammet är ett nationellt problem. Det gör det dock inte mindre värdefullt att göra en djuplodande analys av skälen till avhoppet och utifrån det diskutera ifall förändringar av utbildningen kunde leda till att fler avlägger en ämneslärarexamen.

Sedan den nya lärarutbildningen infördes år 2011 har totalt 313 avlagt ämneslärarexamen vid Umeå universitet. Av dessa är 56 % kvinnor och 44 % män.

Verksamhetsberättelse för programmet

Kurs- och programutvärderingar

Mittutvärdering genomförd ht20

Enkäten genomfördes via Cambro. Den besvarades av 20 av 119 registrerade studenter (17 %) på den femte terminens avslutande kurs, samtliga med en inriktning mot gymnasiet. De flesta påbörjade utbildningen ht18. Det finns en spridning över ingångsämnen men några fler svar finns från ämnena engelska, idrott och hälsa, samhällskunskap respektive svenska.

Studierna i ämnet anses av de flesta vara relevanta. I kommentarerna nämns ämnen som anses vara mindre anpassade till skolan (geografi, matematik, biologi) och ämnen där delar av skolämnet saknas (samhällskunskap). När det gäller ämnesdidaktik och metodik är spridningen större där drygt hälften anser att det är relevant och knappt hälften anser att omfattningen är tillräcklig. Önskemål finns om fler praktiska inslag kopplat till didaktiken och inte bara teorier. Idrott och hälsa lyfts fram som ett gott exempel med aktiviteter mot elever, liksom engelska där didaktik och metodik behandlas på ett bra sätt.

När det gäller UVK svarar övervägande del att förordningens olika teman har behandlats i tillräcklig omfattning men i kommentarerna lyfts såväl konflikthantering som specialpedagogik som områden som behöver förstärkas vad det gäller konkreta, praktiska inslag på hur man gör i klassrummet.

Enkätsvaren gällande VFU visar på att de flesta anser att positionerna är bra och att VFU-uppgifterna är relevanta men i kommentarerna kan man utläsa att det finns ett visst missnöje att det inte ges tid för att arbeta med de skriftliga uppgifterna då det funnits förväntningar om att man ska följa handledaren under hela tiden. Synpunkter framkommer också om att det är stora skillnader i kraven mellan olika ämnen.

Gällande examinationsformer så efterlyser man fler muntliga presentationer och mindre grupparbeten.

När det gäller studentinflytande så anser de flesta att de endast i viss utsträckning kunnat påverka utformningen av studierna. Här finns kommentarer som att man inte vet om det påverkat då man inte får någon uppföljning, att det varit svårt att påverka den kurs man går då det mesta är fixerat och att de synpunkter som framförts år efter år inte har beaktats.

Eftersom enkäten genomfördes mitt under pandemin har ett par frågor ägnats åt effekter på utbildningens genomförande. Kommentarna är av varierande karaktär. Allt från att det mesta fungerat väl med livesända föreläsningar och grupparbeten, till att det varit dålig kvalitet på inspelat material, att lärarna inte kunnat hantera Zoom, att man varit kritisk mot salstentor under pandemin eller att övervakning över Zoom på tentor inte fungerat.

Programutvärdering genomförd vt21

Enkäten genomfördes via Cambro. Den besvarades av 27 av 72 registrerade studenter på den sista kursen under termin 10 (37,5 %), samtliga med en inriktning mot gymnasiet. De flesta påbörjade utbildningen ht16. Det finns en spridning över ingångsåmnen men några fler svar finns från ämnena engelska, idrott och hälsa, matematik, religionsvetenskap och svenska.

Studierna i ämnena anses av de flesta vara relevanta. I kommentarerna nämns att vissa delar saknas eller prioriterades fel inom ämnet (biologi, matematik, bild, svenska) eller att det inte var anpassat till skolan (kemi, fysik). Drygt hälften anser att ämnesdidaktik och metodik är relevant medan endast 30 % anser att omfattningen är tillräcklig.

Kommentarer som återfinns är att man önskar fler inslag av didaktik och metodik, i vissa fall anser man att metodiken saknats helt. Konkreta tips som nämns är t.ex. att man önskar konkreta tips på hur man lägger upp en lektion, få prova lärarrollen innan VFU på olika sätt, att universitetet bjuder in verksamma lärare för att föreläsa eller för att arbeta med t.ex. bedömning av elevers arbeten eller att man ordnar med regelbundna fältstudier under ämnesstudierna. Synpunkter finns också om att didaktiken inte var ämnesspecifik för vissa ämnen utan samlästs mellan alla NV-ämnen.

När det gäller UVK svarar drygt hälften att förordningens olika teman har behandlats i tillräcklig omfattning. I kommentarerna lyfts såväl konflikthantering, ledarskap som specialpedagogik som områden som behöver förstärkas, gärna mer praktiska kunskaper men kommenterar finns också om att bristande kunskaper om betygsättning.

Gällande VFU-kurserna så anser man inte att den första perioden ger så mycket då den är så kort, den andra är en aning för kort men att det är bra med en lång avslutande VFU. Här ges förslag på en till VFU-period efter att man läst andraämnet. En kommentar som återfinns i årets utvärdering gäller flytten av examensarbetet p.g.a. pandemin där man upplevde det som positivt att göra examensarbetet före den avslutande VFU-perioden.

När det gäller undervisnings- och examinationsformer så nämns problemen med kravnivån på seminarier och att det inte säkerställs att alla deltar i ett grupparbete.

På frågan om studentinflytande så anser de flesta att de endast i viss utsträckning kunnat påverka utformningen av studierna. Här finns kommentarer som att det inte sker någon ändring trots att synpunkterna är återkommande.

Säkring av nationella examensmål

Arbetet med examensmålsmatriser, som inleddes i och med UKÄ:s utvärdering 2018 men som inte kunnat prioriteras (delvis p.g.a. pandemin) har under året återupptagits.

Under våren 2021 sändes instruktioner ut till alla medverkande institutioner. Företrädarna för ämnen skulle fylla i en matris för ämnesstudier, VFU-kurser och examensarbete och företrädare för UVK-kurserna vilka examensmål som dessa kurser siktar mot. I slutet av oktober 2021 genomfördes en workshop som fokuserade dels på gränsdragningen mellan ämnesstudier och UVK när det gäller examensmål som berör lärande, didaktik och styrdokument, dels tolkningar av lärandemålen i de ramkursplaner som finns för den andra och tredje VFU-perioden samt examensarbete.

Företrädare för 14 ämnen och en för UVK-blocket deltog. Då det inte finns beskrivet vad som ska hända med utarbetade examensmålsmatriser har arbetet inte avslutats.

Inför hösten 2021 reviderades två av programmets UVK-kurser: *Etik, demokrati och det heterogena klassrummet* samt *Specialpedagogik* med anledning av ändrade nationella examensmål. De mål som reviderats respektive lagts till är:

- visa förmåga att kommunicera och reflektera kring frågor som rör identitet, sexualitet och relationer,
- visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra tillgodose elevers behov av specialpedagogiska insatser, inbegripet specialpedagogiska insatser för elever med neuropsykiatriska svårigheter,

De sex perspektiven

Redogörelsen i detta avsnitt bygger till stor del på information från den kartläggning av vissa aspekter av ämnesstudierna som genomfördes våren 2021. Uppgifter om 14 ämnen inkom. I de fall andra källor används anges det specifikt.

Forskningsanknytning

Alla ämnen anförde att en stor del av lärarna har examen på forskarnivå och är aktiva forskare samt att kurslitteraturen är vetenskapligt förankrad. Vissa kurser/delkurser är kopplade till institutionens forskningsområden,

Alla redogjorde också för olika sätt att träna det vetenskapliga arbetssättet: träning i kritisk granskning av texter, informations- och litteratursökning, metoder för data-insamling, skrivande och genomförande av mer omfattande uppsatsarbeten är det vanligast förekommande inslagen. Vad som ingår i de enskilda ämnena varierar dock – inget ämne nämnde alla dessa.

Internationalisering

Det vanligaste sättet att få in internationella perspektiv är genom kurslitteraturen. I några fall finns aktiva Erasmus-avtal och andra arrangemang som möjliggör utbytesstudier eller utlandsförlagda delkurser. Några ämnen nämnde också att det i vissa kurser finns inresande utbytesstudenter.

Bortsett från språkämnen nämndes endast i undantagsfall internationella perspektiv som ett innehåll i kurserna.

Jämställdhet

De flesta ämnen anger att de strävar efter att det ska finnas kurslitteratur av både manliga och kvinnliga författare samt att det i lärarkåren i allmänhet ingår både män och kvinnor.

Några nämnde detta som inslag i didaktikkurser, t.ex. att studenterna ska planera undervisning för alla elever eller att detta är en aspekt i läromedelsanalyser.

Samverkan och arbetslivsanknytning

VFU-kurserna är den viktigaste samverkansformen och i någon mån examensarbetena. Många lärarutbildare har egen erfarenhet av undervisning i ungdomsskolan och i många fall medverkar gymnasielärare i utbildningarna, särskilt i ämnesdidaktik. Många lärarutbildare medverkar aktivt i fortbildning för lärare i ungdomsskolan.

Det finns också några goda exempel på att studenter antingen gör fältstudier eller medverkar i aktiviteter i skolan, eller att elever besöker campus och deltar i aktiviteter som planerats och genomförs av blivande ämneslärare.

Det fanns planer på ett närmare samarbete med gymnasier under år 2020, men pandemin omöjliggjorde dessa. Planerna omfattade både olika slag av fältstudier och besök av elever.

Hållbar utveckling

När det gäller hållbar utveckling finns betydande skillnader mellan ämnena. I vissa ämnen är de ekologiska aspekterna centralt innehåll i ämneskurserna och i vissa de sociala och i viss mån etiska aspekterna. Frågor som rör ekonomisk hållbarhet tycks inte vara framträdande.

Studentinflytande och studentcentrerat lärande

Alla ämnen anger att de studerande har platser i olika beredande organ på institutionsnivå och att kursutvärderingar genomförs. I många fall är det informella inflytandet viktigare än det formella när det gäller frågor rörande kursers genomförande.

I nio svar kommenterades studentcentrerat lärande. Detta visar sig i allmänhet i undervisningsformer som grupparbeten, laborationer, presentationer och problemorienterat lärande. Olika former av skapande i projektform förekommer också.

Kommentarer på föregående års verksamhetsplan

Under de senaste åren har vi fört upp frågor rörande *rekrytering och dimensionering, likvärdighet* samt *kvalitetsarbete*. Här följer en kort sammanfattning av förslag/planer och utfall.

Rekrytering och dimensionering

Programrådet för ämneslärarprogrammet och KPU har under en följd av år efterlyst ett med systematiskt arbete med uppföljning av olika slag. Här ett axplock:

- Information till presumtiva sökande och till nyantagna, särskilt webbsidorna
- Analysera utfallet av den mer offensiva strategin med högre antagningstal i urval 1.
- Diskutera dimensionering av ämnen totalt, inte bara för ingångsämne
- Genomför en ordentlig avhopsanalys, inte bara av de som skickar in blanketten för studieavbrott. Avsätt medel för en projektanställning som kan ägna tid åt det (myndighetskapital).

I åtgärds- och uppföljningsplanen för år 2021 finns dessa punkter med:

- Genomföra statistisk kartläggning: Nationell jämförelse gällande antalet sökande – antagna – registrerade till ämneslärarprogrammet.
- Kartlägga totalt söktryck per ämne: Steg 1 – Inför antagning undersöka det totala söktrycket (första + andraämnena) inför kommande år i syfte att få ett gott underlag för antagningstalen. Steg 2 – Hitta en modell för att löpande ha koll på den totala mängden studenter på olika ämnen för att kunna planera antagning och VFU.

Under våren 2021 togs visst underlag kopplat till den andra punktens steg 1 fram. Detta användes som stöd vid beslut om antagningstal inför ht 2021. Övriga punkter har inte behandlats.

Likvärdighet

- Genomför kartläggningen av ämnesstudier gällande t.ex. förekomst av ämnesdidaktik/-metodik, s.k. B- och C-uppsatser samt samverkan och professionsanknytning. Eventuellt utöka enkäten med frågor om UB-inslag.
- Programspecifika VFU-frågor t.ex. likvärdig bedömning av VFU2.

Under våren 2020 genomfördes den kartläggning av ämnesstudier som omnämns ovan. Resultaten presenterades och diskuterades vid en träff med kontaktpersoner för ämnena i maj 2021. Det har också diskuterats i programrådet och ligger till grund för avsnittet om de sex perspektiven ovan.

Aktiviteten gällande bedömning av VFU genomfördes som ett seminarium i december 2020. Fokus låg här på krav på egen undervisning och auskultation samt krav på VFU-rapporten. Fyra kursansvariga inledde med en presentation om vad som gäller för deras kurser. I anslutning därtill diskuterades för- och nackdelar med olika varianter.

Kvalitetsarbete

För området kvalitetsarbete kvarstod för år 2021 huvuddelen av det som planerats för år 2020:

- *Examensmålsmatriser*: utarbeta examensmålsmatriser för alla ämnen
- Utvärdering av 90 hp-block: utvärdering av ämnesblock om 90 hp utifrån en gemensam mall;
- UKÄ-utlåtanden: analys av utlåtanden i samband med UKÄ-utvärderingar för att identifiera goda exempel liksom identifierade ”utvecklingsområden”; analysen kan användas som underlag för revidering av kursplaner, översyn av hela ämnesblock m.m.

I oktober 2021 genomfördes en workshop om examensmålsmatriserna (jfr ovan *Säkring av nationella mål*). Arbetet är inte slutfört. Inga aktiviteter kopplade till de två andra punkterna har genomförts under året.

Studentinflytande

För år 2021 hade vi också med en punkt om studentinflytande.

- Studentinflytande är ett av de sex perspektiven. Här behöver vi göra ansträngningar på alla nivåer för att ta vara på studenternas åsikter. I kvalitetssystemet

talas i detta sammanhang också om studentcentrerat lärande vilket är en utvidgning av begrepp. Det senare bör ingå i ämnesutvärderingarna.

Inga särskilda aktiviteter har dock genomförts under året.

Programövergripande aktiviteter

Under de senaste åren har programrådet också presenterat förslag på aktiviteter som berör flera program. Att arbeta med dem nu påbörjats och i vissa fall slutförts under året är glädjande:

- Progression i skrivande
- VFU-frågor av generell karaktär t.ex. periodernas längd och placering, bedömningsunderlag
- Gemensamma seminarier t.ex. seminariet som undervisnings- och examinationsform
- Översyn av UVK vad gäller undervisning om sociala relationer, konflikthantering och ledarskap

Sammanfattande analys av programmet

Ämneslärarprogrammet är i många hänseenden ett komplext program:

- det erbjuds med många ämnen och ämneskombinationer vilket leder till många olika vägar genom programmet
- ämnena hör till olika fakulteter och olika vetenskapstraditioner
- de ekonomiska villkoren skiljer sig åt mellan utbildningsområden
- antalet studenter i de olika ämnen skiljer sig åt

Detta leder till särskilda utmaningar när det gäller till exempel likvärdighet.

Programrådet ser dock dessa styrkor med ämneslärarprogrammet vid Umeå universitet som borde framhållas i information och rekryteringsarbete:

- det stora antalet ämnen
- samarbete över ämnes-/institutionsgränser
- tät koppling mellan ämnesstudier, ämnesdidaktik och VFU

Verksamhetsplan för programmet

Programrådet för ämneslärarprogrammet och KPU väljer att liksom tidigare presentera planerna kopplade till övergripande teman: *Uppföljning* (tidigare rekrytering och dimensionering), *Kvalitetsarbete* och *Likvärdighet*.

Studentinflytande är ett av de sex perspektiven som ska beaktas och utgör därför en del av temat Kvalitetsarbete.

I några fall menar vi att det är lämpligt att kansliet ansvarar för vissa aktiviteter.

Uppföljning

Uppföljning och analys av kvantitativa data utgör viktiga förutsättningar för kommande beslut. Vi har identifierat två områden:

Rekrytering och dimensionering (kansli)

Bakgrund: Nyckeltalen över antagna uppvisar några oroande siffror: det finns ibland många förstahandssökande, men ändå uppnås inte planeringstalen. Detta är särskilt tydligt i flera KPU-varianter, men också i vissa ämnen inom ÄLP.

- Aktivitet 1: analys av antagningsstatistik (både Umu och med nationell utblick): antal förstahandssökande – antal behöriga sökande – antal antagna – antal registrerade.

Denna kan leda till att ändringar i marknadsföring, ändrade antagningsstrategier behövs.

- Aktivitet 2: För ÄLP också analys av de två ”tillflödena” till ämneskurser: studenter som valt det som andraämne + ingångsämne.

Denna kan leda till att det totala antalet studerande i ett ämne är i samklang med tillgängliga VFU-platser i regionen och skolans behov av utbildade lärare.

Genomströmning och avhopsanalys (kansli)

Avhoppet är betydande både inom KPU och ÄLP. Inom ÄLP försvinner uppemot hälften av dem som påbörjar utbildningen innan de kommit till det sista året.

- Aktivitet: en djuplodande avhopsanalys kring frågan huruvida det finns ett mönster i avhoppet? Kontakt bör tas med alla som formellt gjort avhopp men även med dem som inte fortsatt att registrera sig på programkurser för att utröna vilka skälen är. Beror avhoppet på brister i utbildningen, på upptäckt att läraryrket inte passar, eller ...? Finns det skillnader mellan ämne? Vad beror det på i så fall?

Kvalitetsarbete

Denna grupp omfattar det mer systematiska kvalitetsarbetet.

Examensmålsmatriser (programråd)

Syftet med examensmålsmatriser är att säkerställa att studenterna har möjlighet att nå samtliga examensmål för en viss examen. Processen leder också till att eventuella brister i utbildningar synliggörs.

- Aktivitet: slutföra arbetet med examensmålsmatriser för alla ämnen inom ÄLP vilket då även inkluderar UVK och VFU

Mallar för programvärderingar (programråd)

- Aktivitet: översyn av frågor i värderingsformulären i samband med byte av verktyg.

Ämnesutvärderingar (programråd)

Som led i det löpande kvalitetsarbetet behövs för varje ämnesblock om 90 hp inom ÄLP en utvärderande rapport om innehåll, studenters synpunkter, lärares reflektion, utvecklingsområden och liknande. Arbetet bör göras under första delen av vt22.

- Aktivitet 1: utarbeta frågor gällande hela ämnesblocket om 90 hp som ställs i samband med t.ex. kursvärdering av kurser inom intervallet 61–90 hp,
- Aktivitet 2: utarbeta en förlaga till en ämnesrapport.

Rapporterna för de enskilda ämnen utgör underlag för den programanalys som utarbetas under ht 22.

Utlåtanden från UKÄ-utvärderingar (programråd)

Allt sedan utlåtande från UKÄ:s bedömargrupper kom våren 2020 har ambitionen varit att ta vara på innehållet i dessa – vilka utvecklingsområden resp. goda exempel har identifierats? Ambitionen kvarstår, men punkten har inte högsta prioritet för år 2022.

- Aktivitet: fortsatt analys av utlåtandena, som kan bilda underlag för en workshop under vt23.

Struktur för sista året av ÄLP (VFU-grupp och programråd)

Det finns flera problem med strukturen för det sista året inom ÄLP. Här bör en rad aspekter diskuteras. Den långa VFU-perioden är både strukturellt och innehållsligt problematiskt. En aspekt gäller en eventuell uppdelning av VFU-kursen i 7,5 + 15 hp där den första inriktas på andraämnet och åk 7–9. Då kunde också den andra förläggas till våren. Dessutom bör för- och nackdelar med en uppdelning av examensarbetet diskuteras. Placering av den sista UVK-kursen (*Profession och vetenskap för ämneslärare*) är ytterligare en del i detta.

- Aktivitet: I samband med översyn av VFU-periodernas längd och placering också utreda och diskutera strukturen för hela sista året i ÄLP.

Översyn av inriktningar inom naturvetenskap (programråd)

Genomförda programutvärderingar har under flera år visat på behovet av en översyn av de naturvetenskapliga inriktningarna, framför allt biologi och naturkunskap.

Synpunkter finns på såväl upplägg av som innehåll i kurser i ämne och ämnesdidaktik där kommentarerna ofta berör kursernas relevans för en blivande ämneslärare. Ett problem i det här sammanhanget är att antalet studenter är förhållandevis litet och av ekonomiska skäl krävs samläsning med studenter på andra program på en större del av kurserna. Inriktningarna har inte setts över sedan utbildningen startade ht11 och vi ser det därför som angeläget att detta prioriteras under den kommande perioden.

- Aktivitet: tillsätt en arbetsgrupp vars uppdrag är att genomföra en översyn av framför allt inriktningarna i biologi och naturkunskap under 2022

Matris över UVK-kurser (kansli)

Det finns nu tre uppsättningar av UVK-kurser i utbildningar vid Umeå universitet som leder till en ämneslärarexamen. Det saknas en beskrivning av hur dessa förhåller sig till förordningens teman och examensmålen. En sådan matris skulle vara ett gott hjälpmedel för tillgodoräkningen vid övergångar mellan utbildningar (t.ex. från ÄLP till KPU) och vid studievägledning.

- Aktivitet: utarbeta en matris över innehåll i UVK-kurser inom ÄLP och KPU

Programöverskridande utvecklingsarbete (kansli)

De sex perspektiven som ska genomsyra alla utbildningar skulle lämpa sig väl för programöverskridande workshoppar. Ett område som inte diskuterats är studentcentrerat lärande (som bildar ett perspektiv tillsammans med studentinflytande).

- Aktivitet: anordna en programöverskridande workshop om studentcentrerat lärande (som kan kombineras med det tidigare planerade temat seminariet som undervisnings- och examinationsform).

Likvärdighet

ÄLP är ett komplext program med många medverkande institutioner och lärare. Detta innebär särskilda utmaningar när det gäller likvärdighet bland annat kring krav och bedömning.

Bedömning inom VFU (ÄLP och KPU) (programråd)

För VFU-kurserna finns inom ÄLP ramkursplaner, men vilka anvisningar studenterna får och vilka kravnivåer som finns varierar sannolikt. För KPU finns endast en kursplan för varje VFU-kurs, men examensmålen för ämneslärarprogrammet och KPU är desamma och problematiken med likvärdig bedömning finns även här eftersom många lärare från flera institutioner medverkar i kurserna.

- Aktivitet 1: Under vt22 anordnas en workshop som fokuserar dels på specifika uppdrag (så som de beskrivs i t.ex. en studieguide), dels på underlag för bedömning av lektionsbesök, t.ex. krav på lektionsplanering, bruk av observationsprotokoll samt genomförande av trepartssamtal.

- Aktivitet 2: Denna genomförs senare. Workshop kring bedömning av VFU-rapporter i VFU3 inom ÄLP resp. i VFU2 inom KPU. Här finns en gemensam studieguide och gemensamma betygskriterier för respektive program. Genom t.ex. kollegial granskning av anonymiserade VFU-rapporter kan frågan om likvärdig bedömning diskuteras.

Innehåll i ämnesstudier – tema professionsanknytning (programråd)

I programvärderingar efterlyser studenter ofta mer metodik. Det kan gälla sådant som att presentera ett stoff för andra, att planera en lektion, att tillägna sig en stor repertoar av arbetssätt för undervisning och annat.

- Aktivitet: Under ht 22 anordnas en workshop på temat ämnesmetodik. Syftet med detta är att lära av varandra och att sprida goda exempel.